

УДК 614.84**ВИКОРИСТАННЯ БАГАТОХВИЛЬОВОГО RGB-ЛАЗЕРА
ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКУ
ЗАГОРЯНЬ***А.М. Катунін, канд. техн. наук, с.н.с.**Національний університет цивільного захисту України*

На даний час застосовуються різні способи виявлення загорянь та визначення напрямку для забезпечення пожежної безпеки об'єктів. Один з цих способів заснований на виявленні димових часток в оптичній камері із встановленими оптично ізольованими джерелом і приймачем інфрачервоного випромінювання [1]. У іншому лінійному способі виявлення загорянь реєструється зниження інтенсивності інфрачервоного випромінювання на трасі при виникненні загорянь [2]. При виникненні загорянь випромінювання ослаблюється внаслідок процесів поглинання та розсіювання, що призводить до зниження інтенсивності інфрачервоного випромінювання. Загальним недоліком цих способів є неможливість визначення напрямку загорянь [1,2].

Визначений недолік усувається у способі раннього виявлення та визначення напрямку загорянь [3]. В ньому випромінювання генерується, розповсюджується по заданій трасі, наприкінці траси відбивається від дифракційно відбивної поверхні. При цьому значна частина енергії відбитого випромінювання зосереджується у вузьких кутових секторах (максимумах просторово-неоднорідного розподілу інтенсивності відбитого випромінювання). За визначеними напрямками відбиття випромінювання (максимумами просторово-неоднорідного розподілу) розташовуються приймальні пристрої для аналізу прийнятого сигналу. Оцінювання рівня прийнятих сигналів на кожному з напрямків дозволяє здійснювати виявлення та визначення напрямку загорянь. Однак даний спосіб характеризується неможливістю здійснення виявлення та визначення напрямку за-

горянь в складних погодних (туман, сніг, дощ) без підвищення потужності лазера. Таким чином, виникає завдання вдосконалення існуючого способу з метою реалізації можливості застосування в складних погодних умовах (туман, сніг, дощ) без підвищення потужності лазера.

Дане завдання пропонується вирішити шляхом введення багатохвильового RGB-лазера замість лазера с однією довжиною хвилі. RGB-лазер характеризується можливістю генерації оптичного випромінювання на декількох довжинах хвиль та дозволяє в залежності від погодних умов використовувати в оптичне випромінювання з найбільшим коефіцієнтом пропускання.

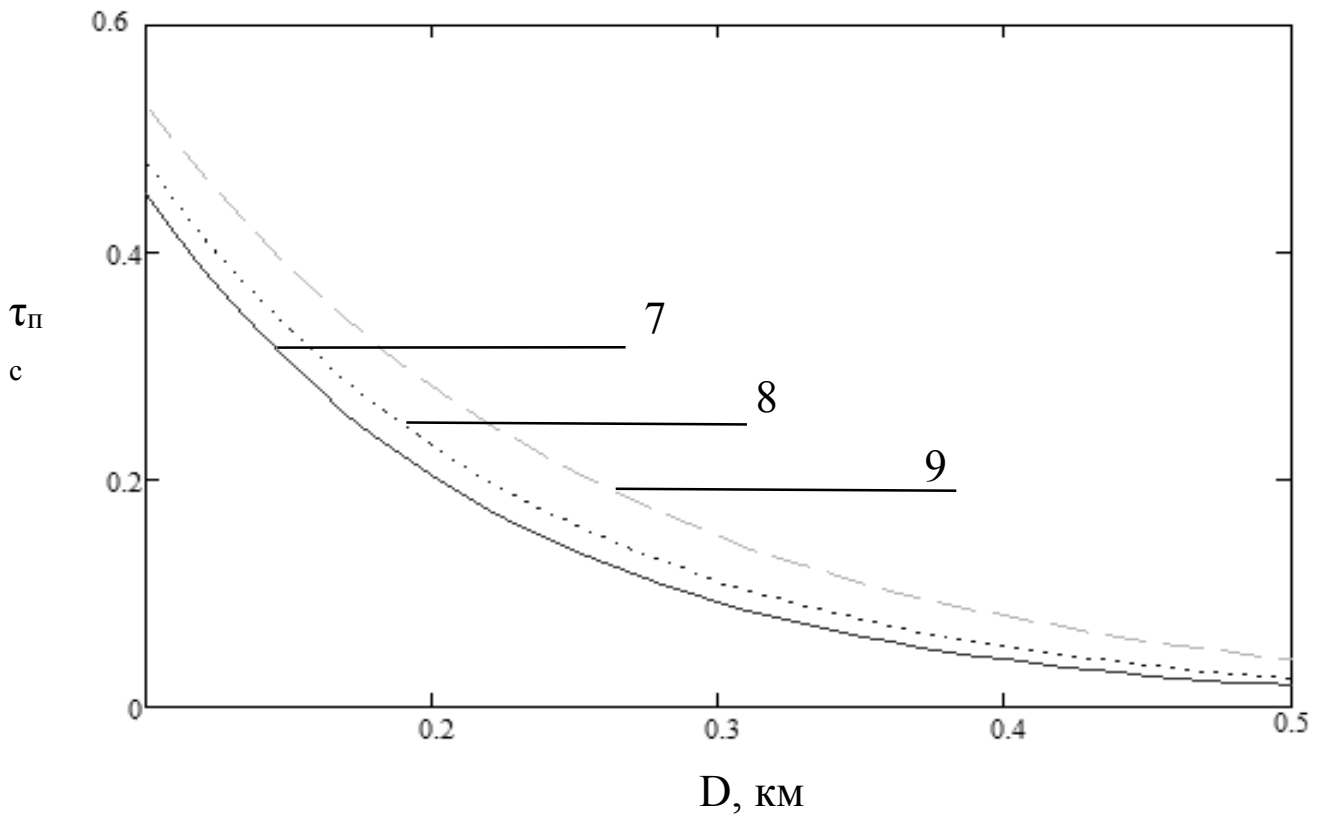
В складних погодних умовах необхідно враховувати залежність коефіцієнту пропускання повітряного середовища τ_{nc} від довжини хвилі зондувального випромінювання, при цьому τ_{nc} є функцією довжини траси D :

$$\tau_{nc} = \exp \left(- \frac{3,91}{S_M} \cdot \left(\frac{0,55}{\lambda} \right)^{0,585 \sqrt[3]{S_M}} \cdot D \right), \quad (1)$$

де λ – довжина хвилі зондувального лазерного випромінювання; S_M – метеорологічна дальність бачення.

Різні погодні умови характеризуються різними значеннями метеорологічної дальності бачення S_M . Так в умовах сильного туману та густого снігу – $S_M = 0,05 - 0,5$ км; слабкого туману, сильної димки та помірного снігу – $S_M = 0,5 - 2$ км; слабкого снігу, помірного дощу та слабкої димки – $S_M = 2 - 10$ км; слабкого дощу – $S_M = 10 - 20$ км.

На рис. 1 приведені отримані на основі (1) графіки залежностей значень коефіцієнта пропускання повітряного середовища τ_{nc} від дальності траси D для складних погодних умов (туман, сніг), яким відповідає значення $S_M = 0,5$ км, для довжин хвиль лазерного випромінювання: залежність 7 – $\lambda = 0,53$ мкм; залежність 8 – $\lambda = 0,63$ мкм; залежність 9 – $\lambda = 0,87$ мкм.

Рисунок 1

Аналіз графіків залежності дозволяє зробити наступні висновки відносно перспектив використання багатохвильового RGB-лазера для виявлення та визначення напрямку загорянь:

- зростання довжини хвилі лазерного випромінювання дозволяє підвищити значення коефіцієнту пропускання повітряного середовища в складних погодних умовах (туман, сніг, дощ), що дозволяє здійснювати виявлення та визначення напрямку загорянь в цих умовах без підвищення потужності лазера;
- перебудова довжини хвилі лазера з 0,53 мкм на 0,63 мкм дозволяє підвищити коефіцієнт пропускання повітряного середовища з 0,2 до 0,23 на трасі довжиною 200 м; з 0,09 до 0,1 на трасі довжиною 300 м; з 0,04 до 0,05 на трасі довжиною 400 м;
- перебудова довжини хвилі лазера з 0,53 мкм на 0,87 мкм дозволяє підвищити коефіцієнт пропускання повітряного

середовища з 0,2 до 0,28 на трасі довжиною 200 м; з 0,09 до 0,15 на трасі довжиною 300 м; з 0,04 до 0,08 на трасі довжиною 400 м.

Таким чином, перебудова багатохвильового RGB-лазера на максимально можливу довжину хвиль призводить до зниження ослаблення лазерного випромінювання на трасі розповсюдження, що знімає необхідність підвищення потужності лазера.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аспирационный дымовой пожарный извещатель LASD. Техническое описание ООО «Систем Сенсор Фаир Детекторс». URL: http://www.vashdom.ru/articles/systemsensor_4.htm.

2. Линейные пожарные извещатели / Системы безопасности S&S «Groteck». №3 (81). URL: <http://specautomatik.ru/index.php/article/237-linear-fire>.

3 Спосіб раннього виявлення та визначення напрямку загорянь: патент №112169 Україна: МПК G08B 17/00 G01J 1/00; заяв. 04.05.2016; опубл. 12.12.2016; Бюл. №23. 4 с.

УДК 614:81

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДГОТОВЧИХ І ФАРБУВАЛЬНИХ ЦЕХІВ АВІАПІДПРИЄМСТВ

*Р.-М.Р. Кондратюк, А.Б. Тарнавський, канд. техн. наук,
доцент*

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Вимоги пожежної і техногенної безпеки під час проведення основних технологічних процесів технічного обслуговування літаків, експлуатації і ремонту літаків повинні чітко забезпечуватися згідно вимог чинних нормативних документів.